



## NOTAT

20. september 2018

# DANSKE MINISTRE HAR STØRRE FRAVÆR END DERES EU-KOLLEGER

### Kontakt:

**Projektmedarbejder,  
Aslak Schou Nalepa  
+45 33 13 07 30  
asc@thinkeuropa.dk**

**Kommunikationschef,  
Malte Kjems  
+45 23 39 56 57  
mkj@thinkeuropa.dk**

*RESUME Når EU's medlemslande samles i Rådet for Den Europæiske Union, er Danmark mindre tilbøjelig til at deltage med en minister end de fleste andre EU-lande. Faktisk ligger Danmark kun nummer 20 ud af 28 medlemslande, når det handler om, hvor ofte en minister tropper op til møderne. Det viser en gennemgang af alle ministerrådsmøder siden folketingsvalget i 2015, som Tænketanken EUROPA har gennemført. Samlet set har Danmark sendt en minister syv ud af ti gange i perioden, men tendensen er i nedadgående retning.*

*Dansk ministerdeltagelse varierer meget på tværs af de ti formationer, som Rådet samles i. Mest påfaldende set ift. de øvrige lande synes det danske ministerfravær på GAC- og ECOFIN-møderne, hvor den danske ministerdeltagelse ligger hhv. 26 og 10 procentpoint under EU-gennemsnittet. Danske ministre er til gengæld flittige i beskæftigelsesmøderne, EPSCO, hvor vi har 100 pct. ministerfremmøde. Også RIA-møderne er velbesøgte, især i perioden 2015-2016, hvor danskerne skulle tage stilling til retsforbeholdet, og hvor flygtningekrisen var på sit højeste. Det tyder på, at ministrene prioriterer møderne højere, når de omhandler noget, der er højt på regeringens politiske dagsorden.*

*Det er ikke nødvendigvis et problem, når Danmark repræsenteres af en embedsmand frem for en minister på rådsmøderne. Men den danske deltagelse er påfaldende lav ift. EU-snittet og en række lande, vi traditionelt sammenligner os med. Det kan blive et demokratisk problem, hvis det politiske arbejde i for høj grad varetages af embedsmænd, og det kan koste dansk indflydelse i EU, når ministrene ikke deltager.*

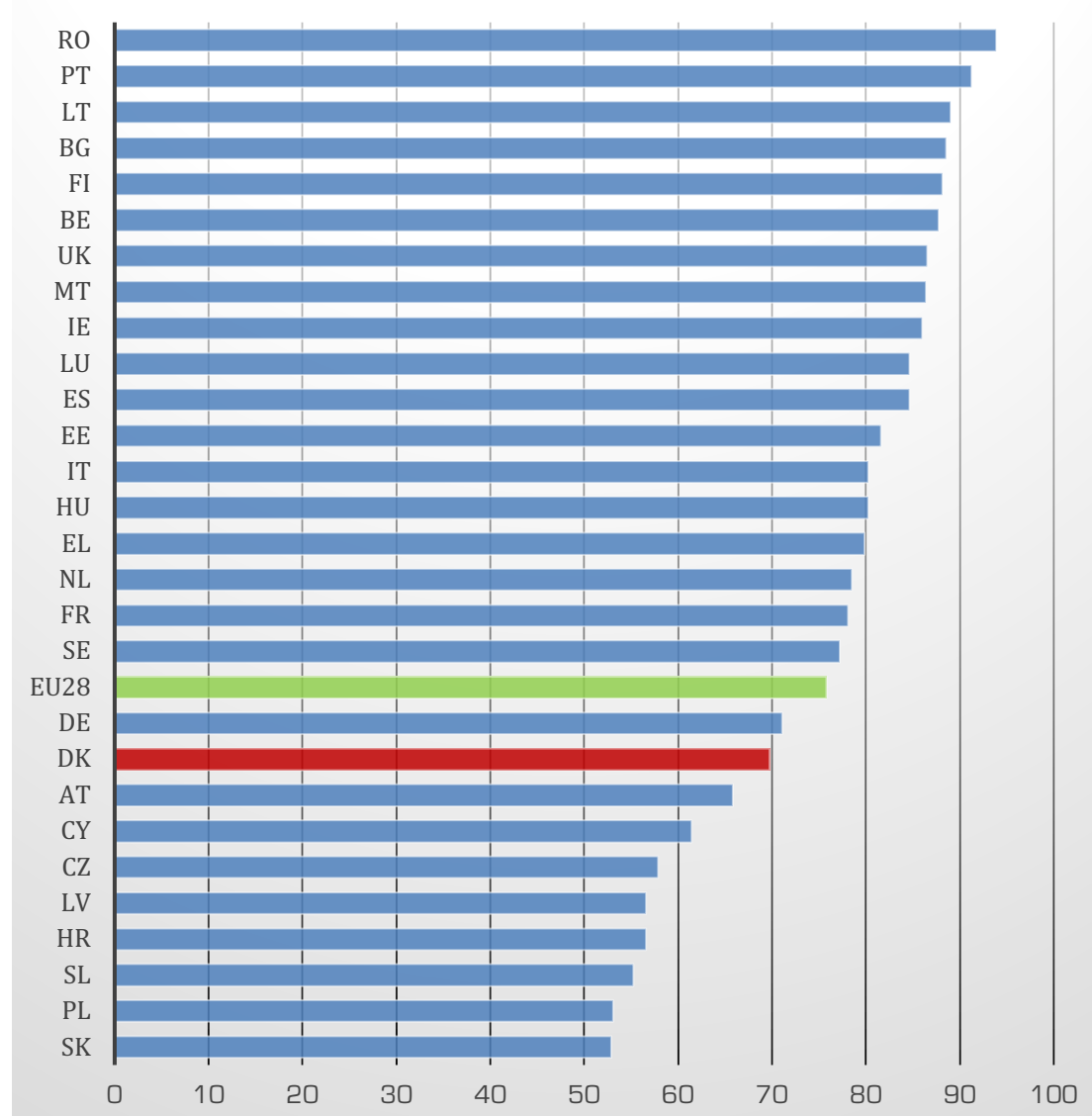
## HOVEDKONKLUSIONER:

- Danske ministre melder oftere afbud til møder i Rådet for Den Europæiske Union end de fleste af deres kolleger.
- Mens ministerdeltagelsen i gennemsnit for alle 28 EU-lande ligger på 76 pct., mødte danske ministre "kun" op til 70 pct. af møderne, hvis man kigger på perioden siden seneste folketingsvalg.
- Det danske ministerengagement er faldet fra 78 pct. i 2015 til 63 pct., når man kigger på de møder, der foreløbigt er afholdt i 2018.
- Der er store forskelle på det danske engagement i forskellige rådsformati-  
oner. Især på GAC- og ECOFIN-møder ligger vi bemærkelsesværdigt under  
både EU-snittet og en række lande, vi normalt sammenligner os med.
- Danske ministre er til gengæld mere flittige end de fleste af deres kolleger  
på EPSCO-møderne. Med en enkelt undtagelse deltog danske ministre også  
på alle RIA-møder i 2015 og 2016.
- Danske ministre lader til at møde flittigere op til rådsmøder, når dagsorde-  
nen har høj politisk prioritet fra regeringens side.
- Det kan diskuteres, om den relativt lave danske ministerdeltagelse i  
rådsmøderne er hensigtsmæssig eller problematisk. Men et tidligere studie  
peger på, at det har betydning, om landene stiller op med en minister.

Når EU's ministre mødes i Rådet for Den Europæiske Union eller blot Rådet, som det omtales i daglig tale, sender Danmark oftere end andre medlemslande en embedsmand i stedet for den ansvarlige minister. Det viser en optælling af samtlige ministerrådsmøder i perioden 2015-2018<sup>1</sup>, som Tænketanken EUROPA har gennemført. Mens nogle lande møder med en minister til over 90 pct. af møderne, ligger EU-snittet i perioden på 76 pct. Med en ministerdeltagelse på 70 pct. ligger Danmark nummer 20 blandt EU's 28 medlemslande, 6 procentpoint under snittet. *Se figur 1.*

### Figur 1: Danske ministre har relativt højt fravær

Ministerdeltagelse i rådsmøder fordelt på lande i perioden 28. juni 2015 til 1. august 2018, pct.



Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af mødereferater fra Rådet.

<sup>1</sup> Datagrundlaget for denne undersøgelse er en opgørelse over alle EU's medlemslandes deltagelse ved samtlige EU-Rådsmøder fra Løkke II-regeringen trådte til 28. juni 2015 til 1. august 2018.

Når Danmark ikke sender en minister for at deltage i møderne, er det ofte en departements- eller afdelingschef fra det pågældende danske ministerium, som repræsenterer Danmark. Repræsentanten kan også være Danmarks ambassadører til EU. I de tilfælde er det således en embedsmænd og ikke en politiker med beslutningskraft, som deltager.

Det er vigtigt at understrege, at beslutningen om at sende en embedsmand frem for en minister ikke nødvendigvis er et problem i sig selv. Der kan være møder, hvor der ikke træffes politiske beslutninger, og hvor embedsmanden er lige så godt i stand til at redegøre for Danmarks positioner som ministeren. Samtidig må man anerkende, at en minister naturligvis er nødt til at prioritere sine opgaver. Hertil kommer, at der er stor forskel på de politiske systemers opbygning i de enkelte lande. Derfor kan der være gråzoner mht. om en repræsentant er embedsmand eller politiker. Det gælder f.eks. titlen som statssekretær, der bl.a. har betydning for sammenligningen af dansk ministerdeltagelse med polsk eller kroatisk. *For yderligere, se metodeafsnittet sidst i notatet.*

Ikke desto mindre ligger Danmark i perioden 2015-2018 under EU-gennemsnittet for ministerdeltagelse og langt efter lande som Finland, Storbritannien, Holland og Sverige. Det samme gjorde sig gældende mellem 2005 og 2009, hvor en tidligere undersøgelse har vist, at Danmark var repræsenteret af en minister i Rådet på 77 pct. af møderne.<sup>2</sup> Metodisk bygger denne nye undersøgelse på den tidligere, og tallene er derfor sammenlignelige.<sup>3</sup>

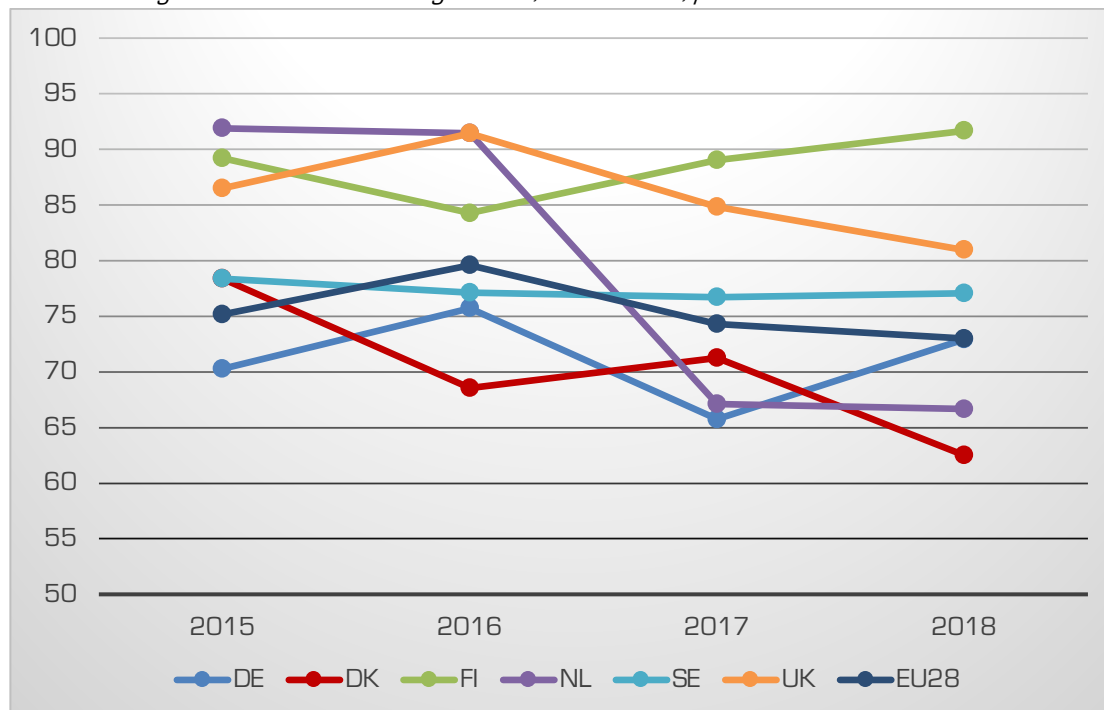
I gennemsnit er der afholdt omkring 75 ministerrådsmøder om året i den seneste periode. Ser man på udviklingen fra 2015 og frem, er der en tydelig nedadgående tendens for den danske ministerdeltagelse. Mens vi i 2015 (fra Løkke-regeringen tiltrådte d. 28. juni) lå oppe på en ministerdeltagelse på 78 pct., er den dalet til (indtil videre) 63 pct. i 2018. Deltagelsen er også faldet for tyske, hollandske og britiske ministre, men til forskel for Danmark har der i disse lande været afholdt nationale valg, som kan tænkes at have en betydning for ministrenes engagement i Rådet. Udviklingen er især påfaldende for Tyskland og Holland i 2017. *Se figur 2.*

<sup>2</sup> Danmark er et af de lande, der oftest sender en stand-in til EU, Caronline Grøn og Heidi Salomonsen, Videnskab.dk, 8. oktober 2015, <https://videnskab.dk/politologisk-arbog-2015/danmark-er-et-af-de-lande-der-oftest-sender-en-stand-til-eu>.

<sup>3</sup> Den tidligere undersøgelse skelnede mellem fire forskellige kategorier af aktører – ministre, juniorministre, politisk udpegede embedsmænd og permanente embedsmand. I denne undersøgelse er de slået sammen to og to til hhv. minister eller embedsmand. I to konkrete tilfælde kan noteringen yderligere siges at variere fra det tidligere studie. Det gør sig gældende for Kroatien, som blev medlem i 2013, hvis ministerdeltagelse er noteret i tråd med Slovakiet og Slovenien. Den finske titel af statssekretær til regeringspartiernes grupper er noteret som minister.

## Figur 2: Ministerdeltagelsen falder

Ministerdeltagelse i rådsmøder i udvalgte lande, 2015-2018, pct.



Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af mødereferater fra Rådet.

## Stor variation på ressortområder

Rådet for Den Europæiske Union betragtes som én institution i EU, men møderne afholdes i ti forskellige formationer, hvor landenes ministre samles alt efter ressortområde. F.eks. drøftes udenrigsanliggender i rådsformationen FAC, mens økonomiske og finansielle anliggender drøftes i ECOFIN. Der er stor forskel på, hvor ofte de 10 formationer samles, og der er stor forskel på, hvor ofte Danmark sender en minister til de forskellige møder. *Se figur 3.*

## Figur 3: Danske ministre deltager i varierende omfang

Dansk ministerfremmøde fordelt på rådsformationerne, pct.

Formation	Gns. Møder/år	Dansk ministerdeltagelse, pct.
FAC (Udenrigsanliggender)	16	74
GAC (Almindelige anliggender)	14	40
ECOFIN (Økonomiske og finansielle anliggender)	10	63
AGRIFISH (Landbrug og fiskeri)	9	82
RIA (Retlige og indre anliggender)	7	87
TTE (Transport, telekommunikation og energi)	5	87
EPSCO (Beskæftigelse, sociale forhold, sundhed og forbrugere)	4	100

COMPET (Konkurrenceevne)	4	42
ENVI (Miljø)	4	83
EYCS (Uddannelse, ungdom, kultur og sport)	3	78

**Note:** Antal møder pr. år angiver gennemsnit for perioden. Udregning: Antal møder i alt/total antal dage ml. 28/6 15 og 1/8 18 x 365 (afrundet). Dansk ministerdeltagelse er angivet for hele perioden.

**Kilde:** Tænketanken EUROPA på baggrund af mødereferater fra Rådet.

Som det fremgår af tabellen, er mødeaktiviteten relativt markant højere for udenrigsministeren, som er ansvarlig for emnerne på GAC og de fleste FAC-møder. En udenrigsminister kan altså forventes at tage turen til Bruxelles mere end 20 gange på et år.<sup>4</sup> Bagved de tal gemmer sig, at GAC også mødes i en formation på 27 lande for at diskutere Brexit, og et sådant møde vil typisk ligge på samme dag som et GAC28-møde, hvilket forhøjer frekvensen af møder. Finansministre har også temmelig mange møder, ligesom hhv. landbrugs-, fødevarer-, og fiskeriministeren kan forventes at tage turen flere gange end de fleste kolleger. I den anden ende har kultur-, undervisnings- og miljøministrene færre møder at forholde sig til.

#### Figur 4: Lav dansk ministerdeltagelse i GAC og ECOFIN

Ministerdeltagelse i udvalgte lande fordelt på rådsformationer, pct.

Formation	DK	SE	NL	FI	DE	UK	EU28
GAC	40	62	52	79	71	86	66
FAC	74	80	89	93	83	96	80
ECOFIN	63	80	83	80	93	80	73
RIA	87	96	96	91	91	96	89
EPSCO	100	91	82	91	55	82	77
COMPET	42	58	75	58	25	92	61
TTE	87	87	80	100	60	73	73
AGRIFISH	82	71	71	100	57	79	82
ENVI	83	83	92	100	42	100	80
EYCS	78	78	89	89	67	67	76

**Kilde:** Tænketanken EUROPA på baggrund af mødereferater fra Rådet.

Figur 4 viser mødedeltagelsen i de forskellige rådsformationer for Danmark, en række udvalgte lande samt det samlede EU-snit. Det står klart, at der er stor variation i ministerdeltagelsen på tværs af lande og ressortområder. Dette kan afspejle så vel landenes som de enkelte regeringer og ministres prioriteter.

<sup>4</sup> FAC-formationen dækker møder, som er designet forskellige emner såsom handel, udvikling og forsvar. På de møder vil det være den ansvarlige minister, der bør deltage, hvilket i en dansk kontekst ikke altid vil være udenrigsministeren, men f.eks. også forsvarsministeren. Derfor er udenrigsministeren ikke nødvendigvis ansvarlig for alle (op mod) 16 årlige FAC-møder.

Det springer i øjnene, at den danske ministerdeltagelse ligger betydeligt lavere end både EU-snittet og de udvalgte lande i GAC og ECOFIN, hvor den danske deltagelse er hhv. 26 og 10 procentpoint under snittet. GAC dækker over ”almindelige anliggender” og vil fra dansk side almindeligvis varetages af udenrigsministeren.<sup>5</sup> Der kan være flere grunde til at Danmark ligger ekstraordinært lavt i denne formation. Danmarks forbehold og den af den grund stadig mere perifere position i EU-samarbejdet kan have betydning, ligesom skiftende danske regeringer nok må betegnes som nogle af de mere forbeholdne i EU-samarbejdet sammenlignet med regeringerne i andre lande. En ny rapport fra European Council on Foreign Relations (ECFR) dokumenterer, at Danmark ligger langt nede på listen over lande, som andre lande vurderer som en vigtig partner i EU.<sup>6</sup> Ifølge seniorforsker Josef Janning fra ECFR skyldes dette tre forhold, nemlig forbeholdene, en generel EU-skepsis i befolkningen og i Folketinget samt Europaudvalgets relativt stærke magt, som kan gøre Danmark til en ufleksibel forhandlingspartner.<sup>7</sup>

En anden forklaring kan være, at danske udenrigsministre foretrækker, at det er Danmarks faste repræsentant ved EU, altså en embedsmand, som deltager i GAC-møderne. GAC har en koordinerende rolle på tværs af områder og står for at forberede møder i Det Europæiske Råd. Udvalget har det overordnede ansvar for mere generelle EU-relaterede spørgsmål, hvilket måske kan begrunde en bureaukratisk frem for en politisk deltagelse. Det ændrer dog ikke på, at Danmark ligger bemærkelsesmæssig langt under EU-snittet. I de lande, der har en dedikeret europaminister, vil det typisk være denne, som deltager i GAC-møderne. Det rejser spørgsmålet, om Danmark kunne have brug for en europaminister?

Mht. ECOFIN-møderne, hvor Danmark også ligger lavt på ministerdeltagelse, kan en årsag være, at Danmark ikke er med i euroen. I det perspektiv er det dog interessant, at både Sverige og Storbritannien ligger over EU-snittet og 17 procentpoint højere end Danmark, ligesom det også er værd at nævne, at eurolandene mødes uformelt i en eurogruppe-formation, som dog ikke er en del af Rådet på samme måde som ECOFIN. Danmark ligger også lavt på konkurrenceevneområdet (COMPET), men her afholdes færre møder – i snit fire om året – så det er sværere at konkludere noget håndfast på graden af deltagelse. EPSCO, som omhandler

<sup>5</sup> Det noget generiske udtryk ”almindelige anliggender” dækker over mere generelle emner såsom forberedelse af møder mellem stats- og regeringschefer i Det Europæiske Råd, koordinering på tværs af områder, udvidelse, den flerårige finansielle ramme, sammenhæng og EU's institutionelle opbygning. <http://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/configurations/gac/>.

<sup>6</sup> The roots of coalitions: Like-mindedness among EU member states, ECFR rapport, 7. august 2018, [https://www.ecfr.eu/article/commentary\\_eu28survey\\_coalitions\\_like\\_mindedness\\_among\\_eu\\_member\\_states](https://www.ecfr.eu/article/commentary_eu28survey_coalitions_like_mindedness_among_eu_member_states).

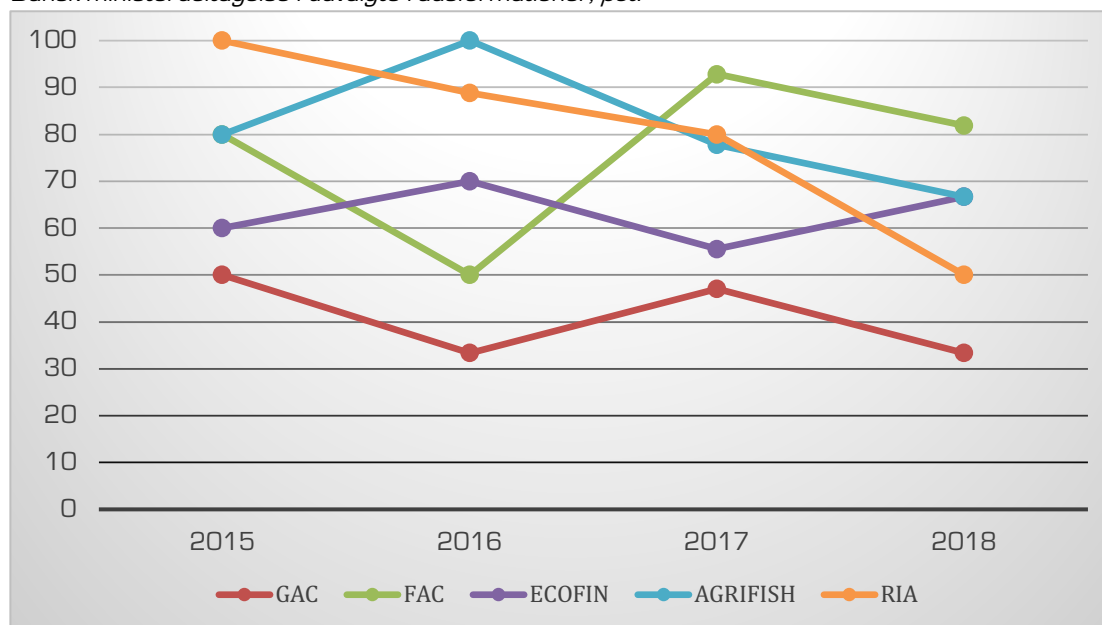
<sup>7</sup> Ny rapport: Danmark er venneløs i EU, Altinget, 25. august 2018, <https://www.altinget.dk/artikel/for-sker-danmark-er-venneloes-i-eu>.

beskæftigelse og sociale forhold, mødes ligeledes fire gange om året i snit, og her har Danmark som det eneste af de udvalgte lande været repræsenteret ved samtlige møder.

Kigger man på udviklingen i dansk ministerdeltagelse over de seneste år i de fem hyppigste formationer, er tendensen ikke entydig. Det skal dog understreges, at der med en mødefrekvens på mellem 7 og 15 årlige møder ikke skal meget til at forskyde billedet. F.eks. er der indtil videre kun afholdt to RIA-møder i 2018.

### Figur 5: Høj dansk deltagelse på RIA-området i 2015-2016

Dansk ministerdeltagelse i udvalgte rådsformationer, pct.



Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af mødereferater fra Rådet.

I 2015 og 2016 blev der afholdt hhv. syv og ni RIA-møder, og Danmark deltog i alle på nær ét. En oplagt forklaring synes at være den danske afstemning om retsforbeholdet i 2015 samt flygtningekrisen, som var på sit højeste i efteråret 2015 og ind i 2016. Dette medførte også en del flere møder end de sædvanlige to pr. halvår. Der blev også arrangeret ekstra RIA-møder i forbindelse med terrorangrebene i Paris og Bruxelles, hvoraf begge blev gæstet af danske ministre. Terrorisme og migration er som bekendt emner, der prioriteres højt i Danmark. Paradoksalt nok står Danmark uden for på beslutningerne om migration på grund af retsforbeholdet, selv om et flertal af danskerne ønsker fælles løsninger på netop dette område.<sup>8</sup>

<sup>8</sup> Standard Eurobarometer 88, 2018, [https://ec.europa.eu/denmark/sites/denmark/files/eb88-report-repd\\_k\\_final.pdf](https://ec.europa.eu/denmark/sites/denmark/files/eb88-report-repd_k_final.pdf).



## Problematiske at sende afløser?

Selv om man ikke kan konkludere, om den relativt lave danske ministerdeltagelse i rådsmøderne er hensigtsmæssig eller et problem, så rejser optællingen en række spørgsmål. Rådet er det øverste niveau i den del af EU-samarbejdet, hvor medlemsstaterne er repræsenteret. Som bekendt består Europa-Parlamentet af folkevalgte politikere fra alle medlemslande, som bliver valgt på europæisk niveau, mens Europa-Kommissionen fungerer som den udøvende magt. Kommissionen består altså af civile embedsmænd fra hele EU, der – ledet af en politisk udpeget kommissær – udarbejder de lovforslag, der senere skal stemmes igennem og blive til lov. Det er Rådet og Europa-Parlamentet, der, i de fleste tilfælde, sammen stemmer Kommissionens forslag igennem. Rådet består af alle medlemslandenes nationale repræsentanter, og på det højeste niveau er det altså landenes ministre, der skal beslutte, om de enkelte lande skal støtte eller nedstemme et lovforslag fra Kommissionen. Man kan sige, at Rådet spiller en afgørende rolle for, om et lovforslag bliver til virkelighed.

Et tidligere studie peger på tre væsentlige årsager til, at det har betydning, at landene stiller op med en minister til rådsmøderne. Den første er ministrenes højere demokratiske legitimitet i beslutningsprocessen. De er indirekte demokratisk valgt og kan stilles til ansvar af de nationale parlamenter og vælgerne, hvis de træffer beslutninger, vælgerne er uenige i. En mulighed, der ikke forekommer for embedsmænd. For det andet er de beslutninger, som træffes på ministerniveau i Rådet, ofte de tungeste og potentielt mest betydningsfulde (eller omkostnings-tunge). Endelig besidder ministre en forhandlings- og beslutningskraft i den politiske proces, som ikke tilfalder embedsmænd. Det kan betyde, at der er større mulighed for at nå et kompromis med en minister ved bordet.<sup>9</sup> Hertil kommer, at Rådet er et oplagt sted for en minister at knytte relationer til politiske beslutningstagere i de øvrige EU-lande. Derfor kan det være problematisk, når det ikke er en minister, der repræsenterer Danmark.

Her spiller det en rolle, om de embedsmænd, landene sender, er politisk udpegede. Det er der ikke tradition for i Danmark, men det er der i flere andre EU-lande. En politisk udpeget embedsmand vil i højere grad have legitimitet til at justere den politiske linje end en traditionel embedsmand. Alligevel er det i alle tilfælde ministeren, der er den øverste chef på et politikområde, og derfor kommer man ikke udenom, at den ideelle situation må være deltagelse på ministerniveau – flankeret af dygtige embedsmænd. Et andet forhold, der gør det vanskeligt at sammenligne

---

<sup>9</sup> Danmark er et af de lande, der oftest sender en stand-in til EU, Caronline Grøn og Heidi Salomonsen, Videnskab.dk, 8. oktober 2015.

landenes deltagelse én til én, er brugen af juniorministre, som vi heller ikke har erfaring med i Danmark. Disse er almindelige i f.eks. Storbritannien og Frankrig, som ofte sender en juniorminister, dvs. en minister, som leder en underafdeling af et ministerium, til et rådsmøde. Den mulighed tager selvsagt noget af presset fra seniorministeren. Dette kan også være en del af forklaringen på den relativt lave danske ministerdeltagelse.

Med til historien hører, at ikke alle møder nødvendigvis kræver politiske forhandlinger. Et tidligere studie har vist, at blot 35 pct. af de lovforslag, som der skal tages stilling til i Rådet, kræver diskussioner og forhandlinger på ministerniveau.<sup>10</sup> Det kan forsvare, at ministre vælger at blive hjemme. Omvendt er det altid godt for ministrene at være synlige og til stede og opbygge relationer til europæiske kolleger. Et tidligere studie har desuden vist, at ministerdeltagelsen generelt stiger, jo flere vigtige sager, der er på dagsordenen.<sup>11</sup> Nærværende undersøgelse er rent kvantitativ og forholder sig således ikke til vægten af indholdet på de enkelte møder. Det vil kræve yderligere studier at undersøge dette.

---

<sup>10</sup> Who's at the table? An analysis of ministers' participation in EU Council of Ministers meetings, Caroline Howard Grøn og Heidi Houlberg Salomonsen, Journal of European Public Policy (2015), <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13501763.2014.983145?journalCode=rjpp20>.

<sup>11</sup> Danmark er et af de lande, der oftest sender en stand-in til EU, Caronline Grøn og Heidi Salomonsen, Videnskab.dk, 8. oktober 2015.

## Datagrundlag og metode

Datagrundlaget for denne undersøgelse er en opgørelse over alle EU's medlemslandes deltagelse ved samtlige EU-Rådsmøder fra Løkke II-regeringen trådte til d. 28. juni 2015 til 1. august 2018. Deltagelsen er opgjort på baggrund af de officielle mødedeltagerlister, som er offentligt tilgængelige på Rådets hjemmeside på engelsk eller fransk. I de tilfælde, hvor der har været flere repræsentanter i landenes delegationer, er det højeste niveau for deltagelse blevet registreret. Dvs. hvis mødet f.eks. har omhandlet både kultur og ungdom, og der har været en minister på det ene område og en embedsmand på det andet, er deltagelsen noteret som ministerdeltagelse. Møderne er primært registreret jf. Rådets hjemmeside, dvs. ét møde pr. mødeside under Rådets kalender.

En relevant metodisk overvejelse i forbindelse med undersøgelsen har været den konkrete måde at notere de utallige titler på deltagere fra de forskellige medlemsstater. Hovedformålet med undersøgelsen er at se, i hvor høj grad danske ministre møder op til rådsmøder sammenlignet med de europæiske kolleger for dermed at se, i hvor høj grad møderne prioriteres af regeringen. Da vi i Danmark hverken har juniorministre eller politisk udpegede embedsmænd (foruden de kommunikationsorienterede særlige rådgivere), har den væsentligste sondring være mellem minister på alle niveauer og embedsmand på alle niveauer. Desuden bygger denne undersøgelse på en lignende undersøgelse, der blev præsenteret på Videnskab.dk og i den videnskabelige artikel "Who's at the table? An analysis of ministers' participation in EU Council of Ministers meetings" af Caroline Howard Grøn og Heidi Houlberg Salomonsen (2015).

For at have et rimeligt grundlag at sammenligne den danske deltagelse nu og dengang er kodningen af deltagerne foretaget i overensstemmelse med den tidligere undersøgelse, hvilket er uproblematisk for Danmark. Generelt er der en særlig udfordring ved den rette notering for østeuropæiske lande, som har en flittig og divergerende brug af titlerne Deputy Minister, Vice-Minister og Secretary of State eller State Secretary. Titlen State Secretary kan f.eks. dække over en embedsmand, som i danske tilfælde, eller en (junior)minister, som i portugisiske tilfælde. Opgørelsen skal læses med dette forbehold, men tendenser og mønstre i dansk deltagelse træder dog tydeligt frem. Nogle overvejelser mht. enkelte lande er værd at nævne:

Finland: De særlige finske statssekretærer, som er tæt forbundne til ministrene i en bestemt regeringsansvarsbærende parlamentsgruppe, er i alle tilfælde noteret som ministre.<sup>12</sup>

Polen: Polske statssekretærer har været genstand for en kvalitativ vurdering enkeltvis mht. deres status som hhv. minister eller embedsmand. Langt de fleste er noteret som embedsmænd, men i visse tilfælde som minister, f.eks. Konrad Szymanski, som er statssekretær for europæiske anliggender.

Kroatien: Kroatien blev medlem i 2013 og er derfor ikke inkluderet i den tidligere undersøgelse, som dækker årene 2005-2009. For Kroatien er titlerne Deputy Minister, Secretary of State og State Secretary noteret som embedsmænd i tråd med f.eks. Slovakiet og Slovenien.

---

<sup>12</sup> Se f.eks. denne pressemeddelelse, hvor det gøres klart, at statssekretærene har mandat til at behandle områderne for gruppens ministre: [https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset\\_publisher/ministereiden-toimikaudeksi-nimitettyjen-valtiosihteereiden-toimiala-laajenee?\\_101\\_INSTANCE\\_3wyslLo1Z0ni\\_groupId=10616&\\_101\\_INSTANCE\\_3wyslLo1Z0ni\\_languageId=en\\_US](https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministereiden-toimikaudeksi-nimitettyjen-valtiosihteereiden-toimiala-laajenee?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=10616&_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_languageId=en_US).